

ಓಂ

ಭಗವದ್ವಿಷಯಗ್ರಂಥನಾಲಾ
ಎರಡು

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಸಂಪ್ರದಾಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು :

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿ
ಯತಿರಾಜಸಂಪತ್ಕುಮಾರರಾಮಾನುಜಜೀಯರ್‌ಸ್ವಾಮಿಗಳು

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ಯದುಗಿರಿಯತಿರಾಜನುತ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಪ್ರಚಾರಸಭಾ
ಮೇಲುಕೋಟೆ, (ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ)

ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ

ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ-ಶ್ರೀ-ಉ
ಶ್ರೀ ಯಡುಗಿರಿ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ ಜೀಯರ್
ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ವಿಷಯ.

ಪುಟ.

- 1 ಬ್ರಹ್ಮಾ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ
ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಪರತತ್ತ್ವವು. 1
- 2 ಈ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವು,
ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯೇ. 8
- 3 ಈ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಾಯದಿಂದ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು
ಸೇರಿ ಅವನ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಫಲವು. 12
- 4 ಈ ಶರಣಾಗತಿಯು ಮಧ್ಯಸ್ಥರ ಪುರುಷಕಾರವಿದ್ದರೇನೇ ಫಲ
ಕೊಡುವುದು. 15
- 5 ಶರಣಾಗತಿಮಾಡತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಭಗವಂತನ ದಾಸನೂ
ಪರತಂತ್ರನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ದಾಸನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ
ನಡತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 19
- 6 ಪರತಂತ್ರನ ನಡತೆಯು ಭರತನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 19
- 7 ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು
ಶತ್ರುಘ್ನನ ನಡತೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. 19
- 8 ಶರಣಾಗತನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಐದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು
(ಅರ್ಥ ಸಂಚಕವನ್ನು) ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 19
- 9 ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳೂ,
ದಿಕ್ಕೂ ಇರಕೂಡದು. 20
- 10 ಶರಣಾಗತಿಮಾಡತಕ್ಕವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನ
ನಿಜಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. 20

ವಿಷಯ.

ಪುಟ.

- 11 ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಈ ಶರೀರ ನಾಶ
ವಾದನಂತರ ಮೋಕ್ಷ ಬರುವುದರಿಂದ, ಈ ಶರೀರ ನಾಶವಾಗುವ
ಪರ्यಂತ ಕಾದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. 21
- 12 ಶರಣಾಗತನು ರಾಮನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು, ರಾಮನಂತೆ ನಡೆಯ
ಕೂಡದು. 21
- 13 ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವುಳ್ಳ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣಾಗತನು
ವಾಸಮಾಡಬೇಕು. 21
- 14 ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು 'ದ್ವಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸದಾ ಪಠಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. 21
- 15 ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸು
ವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಜಪಮಾಡಬೇಕು. 22
- 16 ಶರಣಾಗತನು ನಾಸ್ತಿಕ ಮತಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಲೇ
ಕೂಡದು. ಮತ್ತು ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಪುರುಷಕಾರವು ಅವಶ್ಯಕ. 23
- 17 ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧವು ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೂ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. 23
- 18 ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಸಂಕ್ಷೇಪ
ವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. 23

|| ಶ್ರೀಃ ||

|| ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ ||

ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣಸಂಪ್ರದಾಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ.

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದ ಸಂಪ್ರದಾಯಾರ್ಥಗಳು ಹದಿನೆಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೆ.

“ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ವೇದಂ ಸಮುಪಬೃಂಹಯೇತ್” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನದಂತೆ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳು ವೇದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸತಕ್ಕವು. ಆ ವೇದದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುವು. ಅದರ ಉತ್ತರ ಭಾಗವಾದ ವೇದಾಂತದ ಅಥವಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳು ವಿವರಿಸುವುವು. ಇತಿಹಾಸಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ವೇದಾಂತದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಾಂತವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತತ್ವ, ಹಿತ, ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ “ಯತೋ ವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಯೇನ ಜಾತಾನಿ ಜೀವಂತಿ, ಯತ್ರ ಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ, ತದ್ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪರತತ್ವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನು ಯಾವನೋ ಆತನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾರು? ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ವಿಷ್ಣುವೇ, ಅಥವಾ ರುದ್ರನೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲಾಗಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಈ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ ತಿರಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಒಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವುಂಟು. ಇದನ್ನು ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಅಪೂರ್ವತೆ, ಫಲ, ಅರ್ಥವಾದ ಮತ್ತು ಉಪಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಆರುಲಿಂಗ ಅಧವಾ ಗುರ್ತುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳಿರುವರು. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಈ ಆರು ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಉಪಕ್ರಮವೆಂದರೆ- ಆರಂಭ. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, “ಕೋಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಸಾಂಪ್ರತಂ ಲೋಕೇ ಗುಣವಾತ್” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಕಲಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೈವವು ಬ್ರಹ್ಮನೋ, ರುದ್ರನೋ, ಅಧವಾ ವಿಷ್ಣುವೋ ಎಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಅದಕ್ಕೆ, “ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶಪ್ರಭವೋ ರಾಮಃ” ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವತಾರವೆತ್ತಿದ ರಾಮನೆಂದು ನಾರದರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಉಪಸಂಹಾರವೆಂದರೆ- ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ತವಾಹಂ ಪೂರ್ವಕೇ ಭಾವೇ ಪುತ್ರಃ ಪರಪುರಂಜಯ” ಎಂದರೆ ಇತರರ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವೇ, ನಿನಗೆ ನಾನು ಮೊದಲನೆಯ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಗನು, ಎಂದೂ, “ಮಹಾರ್ಣವೇ ಶಯಾನೋಪ್ಸುಮಾಂತ್ವಂ ಪೂರ್ವಮರ್ಜೀಜನಃ,” ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದೂ, “ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಂ ಮಯಿ ನಿವೇಶಿತಂ” ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದೂ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವು ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ವಿವರಿಸಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಅಭ್ಯಾಸ. ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು. ಸ್ತುತ ವಿಸ್ತುವೇ ಜಗತ್ಕಾರಣನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಉಂಟು. ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, “ಎತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ವಿಷ್ಣು ರೂಪಯಾತೋ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ | ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾ ಪಾಣಿಃ ಪೀತವಾಸಾ ಜಗತ್ಪತಿಃ” ಅಂದರೆ, ಈ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾತೇಜಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಹಳದಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಅವತರಿಸಿದನು, ಎಂದು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರ ಮುಂದೆ “ತ್ವಂ ಗತಿಃ ಪರಮಾದೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಃ ಪರಂತಪ” ಎಲೈ ದೇವನೇ, ಶತ್ರುನಾಶಕನೇ, ನೀನೇ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗತಿಯು, ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಪರತ್ವಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸರ್ವಶರಣ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಆದರ ಮುಂದೆ, “ತತೋ ದೇವರ್ಷಿಗಂಧರ್ವಾಸ್ತರುದ್ರಾಸ್ತಾಪ್ಸರೋ ಗಣಾಃ | ಸ್ತುತಿಭಿರ್ದಿವ್ಯರೂಪಾಭಿಃ ತುಷ್ಯಂತಮಧುಸೂದನಮ್ || ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಗಣಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ದೇವ, ಋಷಿ, ಗಂಧರ್ವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದರು ಎಂದು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವಿಕೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬಳಿಕ, “ಅಹಂ ವೇದ್ಮಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ರಾಮಂ ಸತ್ಯಪಾಕ್ರಮಂ | ವಸಿಷ್ಠೋಸಿ ಮಹಾತೇಜಾ ಯೇ ಚೇನೋ ತಪಸಿ ಸ್ಥಿತಾಃ |” ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವರು. “ವೇದಾಹವೇತಂ ಪುರುಷಂ ಮಹಾಂತಂ” ಎಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷನಾದ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ, ರಾಮನನ್ನು ನಾನಲ್ಲದೇ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಸಿಷ್ಠನೂ ಇತರ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ತಿಳಿದಿರುವರು. ಈತನು ಮಹಾಪುರುಷನೆಂಬುದನ್ನರಿತುಬೇಕಾದರೆ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಲೂ, “ತವೇತಂ ವೇದಾನುನಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಷನ್ತಿ, ಯಜ್ಞೇನ, ದಾನೇನ, ತಪ ಸಾಽನಾಶಕೇನ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಸೀತಾದೇವಿಯ ವಿವಾಹಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ವಸಿಷ್ಠರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. “ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಭವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಾಶ್ವತೋ ನಿತ್ಯ ಅವ್ಯಯಃ! ತನ್ಮಾನ್ಮರೀಚಿಃ ಸಂಜ್ಞೇ ಮರೀಚೀಃ ಕಾಶ್ಯವಸ್ಸುತಃ||”, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಶಾಶ್ವತನು, ನಿತ್ಯನು, ನಾಶವಿಲ್ಲದವನು, ಅವನಿಂದ ಮರೀಚಿಯು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಮರೀಚಿಯಿಂದ ಕಾಶ್ಯವನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು, ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಆತನು ಕಾರಣನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ “ಅಧಿಕಂ ಮೇನಿರೇ ವಿಷ್ಣುಂ ದೇವಾಸ್ಸರ್ಷಣಾನ್ತದಾ” ಋಷಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ದೇವತೆಗಳು ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚೆಂದೂ ತಿಳಿದರು, ಎಂದು ಪರಶುರಾಮನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸರ್ವಾಧಿಕತ್ವವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿರುವನು. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ “ಸಹಿ ದೇವೈರುದೀರ್ಣಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ವಧಾರ್ಥಿಭಿಃ | ಅರ್ಧಿತೋ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಜ್ಞೇ ವಿಷ್ಣುಸ್ಸನಾತನಃ” ಎಂದರೆ ಉದ್ಧತನಾದ ರಾವಣನ ವಧೆಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸನಾತನನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು, ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಸನಾತನತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ “ಆಕಾಶಪ್ರಭವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಾಶ್ವತೋ ನಿತ್ಯ ಅವ್ಯಯಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೆಂದೂ, ವ್ಯಾವಕನೆಂದೂ, ಶಾಶ್ವತನೆಂದೂ, ನಿತ್ಯನೆಂದೂ, ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶತ್ವವೂ ವ್ಯಾವಕತ್ವವೂ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ “ಅಪ್ರಮೇಯಂ ಹಿ ತತ್ತೇಜಃ ಯಸ್ಯ ಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ”, ಜನಕಮಹಾರಾಜನ ಮಗಳು ಯಾವನ ಪತ್ನಿಯೋ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಇಷ್ಟೆಂದು ಅಳತೆ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಸರಿಚ್ಛೇದ್ಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಮಾರೀಚನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, “ತ್ವಮಪ್ರಮೇಯಶ್ಚ ದುರಾಸದಶ್ಚ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಶ್ಲೋತ್ರಮಧಾರ್ಮಿಕಶ್ಚ | ಅಕ್ಷಯ್ಯಕೀರ್ತಿಶ್ಚ ವಿಚಕ್ಷಣಶ್ಚ ಕಿತ್ತಿಕ್ಷಮಾರ್ಣವ ಕ್ಷತಜೋಪಮಾಕ್ಷಃ”, ಎಂದು ತಾರೆಯು, ಶ್ರೀರಾಮನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ

ನೆಂದೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಧರ್ಮವನ್ನೆಂದೂ, ಅಳವಿಲ್ಲದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೆಂದೂ, ಸಮರ್ಥನೆಂದೂ, ಭೂಮಿಯಂತೆ ಸಹನೆಯುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೆಂದೂ, ಆತನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಸಾಧ್ಯನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ, ನಿವಾಸವೃಕ್ಷಸ್ವಾಧೀನಾಂ ಅಪನ್ನಾನಾಂ ಪರಾ ೧ತಿಃ | ಆರ್ತಾನಾಂ ಸಂಶ್ರಯಶ್ಚೈವ ಯಶಸ್ವಿಶ್ಚೈಕಭಾಜನಂ | ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನೋ ನಿರ್ದೇಶೇ ನಿರತಃ ಪಿತುಃ | ಧಾತೂನಾಮಿವ ಶೈಲೇನ್ನೋ ಗುಣಾನಾಮಾಕರೋ ಮಹಾಃ | ಅಂದರೆ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕು, ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವು ಕೀರ್ತಿಗೆ ತವರುಮನೆ, ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನು. ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನು, ಮಣಿಶಿಲಾದಿಧಾತುಗಳಿಗೆ ಪರ್ವತವು ಹೇಗೆ ಆಕರವೋ ಹಾಗೆ ಈತನು ಒಳ್ಳೆಗುಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಕರನು. ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ- ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ವಯಂಭೂಶ್ಚತುರಾಸನೋ ವಾ ರುದ್ರಪ್ರಿಣೇತ್ರಸ್ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೋ ವಾ | ಇಂದ್ರೋ ಮಹೇಂದ್ರ ಸ್ವರನಾಯಕೋವಾ ತ್ರಾತುಂ ನ ಶಕ್ತಾ ಯುಧಿ ರಾಮವಧ್ಯಂ” ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡತಕ್ಕ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾಗಲಿ, ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾದ ರುದ್ರನಿಗಾಗಲಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಾಯಕನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಹಾರಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ, “ಕಿಂ ವೈಷ್ಣವಂ ವಾ ಕಪಿ ರೂಪಮೇತ್ಯ ರಕ್ಷೋವಿನಾಶಾಯ ಪರಂ ಸುತೇಜಃ | ಅನನ್ತಮವ್ಯಕ್ತಮಚಿನ್ಮಮೇಕಂ (ರೂಪಂ) ಸ್ವಮಾಯಯಾ ಸಾಂಪ್ರತಮಾಗತಂ ವಾ”, ವಿಷ್ಣುವಿನ ತೇಜಸ್ಸು ಕಪಿರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಈಗ ಬಂದಿದೆಯೋ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಅನಂತರೂಪವು ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - “ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ವಮವರ್ತತಾಗ್ರೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವನ್ನೂ, “ಯದಾತಮಸ್ತನ್ನ ದಿವಾ ನ ರಾತ್ರಿಃ | ನಸನ್ನಚಾಸಚ್ಛಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಶಿವನಿಗೆ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನೂ, “ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿಃ ಪುರು ರೂಪ ಈಯತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ, ವಿಷ್ಣುವೇ ಹೇಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣನು ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರ, ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಷ್ಣುವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸತಕ್ಕ ಸತ್, ಬ್ರಹ್ಮ, ಆತ್ಮಾ, ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರ, ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸಿ ಅವನಿಗೇ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಸಮಾಧಾನಕೊಟ್ಟು, ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು “ವ್ಯಕ್ತಮೇಷಮಹಾಯೋಗೀ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ | ಅನಾದಿ ಮಧ್ಯನಿಧನೋಮಹತಃ ಪರಮೋ ಮಹಾಃ || ತಮಸಃ ಪರಮೋ ಧಾತಾ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲದವನೆಂದೂ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನೆಂದೂ, ಅಪ್ರಾಕೃತವೈಕುಂಠವಾಸಿಯೆಂದೂ, ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯೆಂದೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೆಂದೂ, ಅಜೇಯನೆಂದೂ, ಶಾಶ್ವತನೆಂದೂ, ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ, “ಭರ್ವಾನಾರಾಯಣೋದೇವಃ ಶ್ರೀಮಾಚಕ್ರಾಯುಧೋವಿಭುಃ | ಏಕಶೃಂಗೋ ವರಾಹಸ್ತ್ವಂ ಭೂತಭವ್ಯಸಪತ್ನಜಿತ್” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರ, ಅಭ್ಯಾಸವೆಂಬ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಿಂದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ನಾರಾಯಣನು, ವಿಷ್ಣುವು. ಆತನೇ ಪರತತ್ವವು. ಆತನ ಅಮತಾರವೇ ಶ್ರೀರಾಮನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಟ್ಟಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಲಿಂಗವು “ಅಪೂರ್ವತೆ”- ಅಪೂರ್ವತೆ ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯದ ಹೊಸವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರೀರಾಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರತತ್ವವೆಂಬಂಶವು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವತೆಯೂ ಉಂಟು.

ಜಗವಂತನಿರುವ ವೆಂಕುಣಲೋಕವನ್ನು ಜೇತನರು ಸೇರುತ್ತಾರೆಂಬ ಫಲವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಲಿಂಗವಾದ ಫಲವೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ “ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧನುಷೀ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ”, ಇವೆರಡೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧನುಸ್ಸುಗಳೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವಾದವೆಂಬ ಐದನೆಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ “ಜ್ಯಂಭಿತಂ ತದ್ಧನುದ್ಯುಷ್ಪಾಶ್ರೈವಂ ವಿಷ್ಣುಪರಾಕ್ರಮೈಃ| ಅಧಿಕಂ ಮೇನಿರೇ ವಿಷ್ಣುಂ ದೇವಾಸ್ಸನ್ನಿಗಣಾಸ್ತದಾ ” ವಿಷ್ಣುವಾದ ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಆ ಶಿವಧನುಸ್ಸು ಮುರಿದುಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಋಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಕಂಡು, ಆತನನ್ನು ಅಧಿಕನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದರು, ಎಂದು ಆರನೆಯ ಲಿಂಗವಾದ ಉಪಸತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರತತ್ವವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರದೇವತೆಯಾದರೆ ಆತನು ರಾಮನ ಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. “ಽಜಾಮನೋ ಬಹುಧಾವಿಜಾಯತೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಪ್ರಕಾರ ಆತನು ಲೇಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತಾರವೆತ್ತಿದ್ದು ಯುಕ್ತವೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರದೇವತೆಯ ಅನಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವಾದ “ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವ” ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವಿಕೆಯು ಇವನಿಗಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ. “ಯಾಗತೀರ್ಯಜ್ಞ ತೀಲಾನಾಮಾಹಿತಾಗ್ನೇಶ್ಚ ಯಾಗತೀಃ| ಅಪರಾವರ್ತಿನಾಂ ಯಾಚ ಯಾಚ ಭೂಮಿಪ್ರದಾಯಿನಾಂ| ಮಯಾ ತ್ವಂ ಸಮನುಜ್ಞಾತೋ ಗಚ್ಛಲೋಕಾನನುತ್ತಮಾ||” ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞ

ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೋ, ಅಹಿತಾಗ್ನಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೋ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೋ, ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೋ, ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಹೊಂದು ಎಂದು ಜಟಾಯುವಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ “ಅವರಾವೃತ್ತಿ” ಎಂದರೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ. ಇದೇ ಮುಕ್ತಿ.

ಹೀಗೆ ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪರತತ್ವವು ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಶ್ರೀರಾಮನು, ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂಬುದನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯದಾದ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಆತನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣನು ಅಥವಾ ರಕ್ಷಕನೆಂದೂ, ಆರಣ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಆತನು ಮೋಕ್ಷಕೊಡತಕ್ಕವನೆಂದೂ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನನೆಂದೂ, ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಸರ್ವಸಂಹಾರಕನೆಂದೂ, ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ವೇದಾಂತವೇದ್ಯನೆಂದೂ, ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಆತನೇ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದೂ, ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರತತ್ವವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು.

II ಹೀಗೆ ಪರತತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಿತ, ಸಾಧನ, ಅಥವಾ ಉಪಾಯವು ಯಾವದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವಿಶದಪಡಿಸಿರುವರು.

“ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ಯೋ ವೈ ವೇದಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಹಿಣೋತಿ ತಸ್ಮೈ ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವೈ ಶರಣಮಹಂಪ್ರಪದ್ಯೇ” (ಯಾವನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನೋ

ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದ ನಾನು ಉಪಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತೇನೆ), ಎಂಬ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಉಪಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ, ಅವರವರಿಗೆ ಬರತಕ್ಕ ನಾನಾವಿಧ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ಉಪಕ್ರಮದಿಂದ ಉಪಸಂಹಾರಾಂತ, ಅಂದರೆ ಆರಂಭದಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ವಿಶದಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-

1) ಈ ಗ್ರಂಥದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, “ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ವಿಷ್ಣುರುಪಯತೋ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ” ಎಂದು ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಚೇತನರು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಾ, ರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮಯವು ದೊರಕಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ತಿಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, “ ತತಸ್ತಾಂ ಶರಣಂಗತಾಃ ” ಎಂದು ದೇವತೆಗಳೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ರಾಮನ ವಧೆಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

2) ಬಳಿಕ, ತ್ರಿಶಂಕು, ಶುನಶ್ಶೇಫಾದಿಗಳ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಶರಣುಹೊಕ್ಕವನನ್ನು ಕಾಪಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಸರ್ವಸಮರ್ಥನೂ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನೂ ಆದವನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಫಲ ಕೊಡುವದೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ.

3) ಬಳಿಕ, “ ಸಭ್ರಾತುಶ್ಚರಣೌ ಗಾಢಂ ನಿರೀಡ್ಯ ರಘುನಂದನಃ ಸೀತಾಮುವಾಚಾತಿಯಶಾ ರಾಘವಂ ಚ ಮಹಾವ್ರತಂ,” ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಣ್ಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಗಳೆರಗಿ ಪುರುಷಕಾರಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನೂ, ಮಹಾವ್ರತಶಾಲಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು, ಎಂದು ಮಧ್ಯಸ್ಥಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಹೇಳಿರುವರು.

4) ಭರತನು, “ ಶೇಷ್ಯೇ ಪುರಸ್ತಾ ಚ್ಚಾಲಾಯಾಃ ಯಾವನ್ಮೇ ನ ಪ್ರಸೀದತಿ,” ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವವರೆಗೆ ವರ್ಣಶಾಲೆಯ ಮುಂದೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆಂದು, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ರವಣನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೊರಟದ್ದರಿಂದ ಭರತನ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಫಲವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ರಾವಣನ ವಧೆಯಾದಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಫಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಪಾದುಕೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿ ಅದು ಫಲಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಶರಣಾಗತಿಯು ವಿಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ.

5) ಬಳಿಕ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು- “ತೇ ವಯಂ ಭವತಾ ರಕ್ಷಾಶ್ಚ ಭವದ್ವಿಷಯವಾಸಿನಃ|| ನಗರಸ್ಥೋ ವನಸ್ಥೋ ವಾ ತ್ವಂ ನೋ ರಾಜಾ ಜನೇ ಶ್ವರ|| ” ನಿನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾವು ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷೆಪಡತಕ್ಕವರು. ನೀನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸರಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸರಿ, ನೀನೇ ನಮಗೆ ರಾಜನು. ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಶರಣಾಗತಿ.

6) ಸ ಸಿತ್ರಾ ಚ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಸ್ಸುರೈಶ್ಚ ಸಮಹರ್ಷಿಭಿಃ| ತ್ರೀಲೋಕಾಃ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗತ|| ಸ ತಂ ನಿಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಶರಣ್ಯಃ ಶರಣಾಗತಂ ! ವಧಾರ್ಹಮಪಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕೃಪಯಾ ಪರೈಶ್ಚಾಲಯತ್” ಆ ಕಾಕಾಸುರನು, ತಂದೆಯಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿ ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಕ್ಕನು. ಹೀಗೆ ಆತನ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಕಾಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದನು ಎಂದು ಕಾಕಾಸುರನ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಶರಣ್ಯನ ಮುಂದೆ ಬೀಳುವುದೇ ಶರಣಾಗತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

7) “ಕೃತಾಪರಾಧಸ್ಯ ಹಿ ತೇ ನಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಕ್ಷಮಂ | ಲಂತ ರೇಣಾಂಜಲಿಂ ಬದ್ಧ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದನಾತ್” ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ ನಿನಗೆ ಅಂಜಲಿಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಗ್ರೀವನ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಂಜಲಿಯೇ ಶರಣಾಗತಿಯೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

8) ಮಿತ್ರಮೌಪಯಿಕಂ ಕರ್ತುಂ ರಾಮಸ್ವಾನ್ನಂ ಪರೀಕ್ಷತಾ | ವಧಂ ಚಾನಿಚ್ಛತಾ ಘೋರಂ ತ್ವಯಾಸೌ ಪುರುಷದ್ವಭಃ | ವಿದಿತಸ್ಸಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಶ್ಚರಣಾಗತವತ್ಸಲಃ | ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ ಯದಿಚೇವಿತು ಮಿಚ್ಛಸಿ ” ನಿನಗೊಂದು ಸ್ಥಾನಬೇಕಾದರೂ, ನಿನಗೆ ಚಿತ್ರವಥೆ ಆಗದೆ ಇರಬೇಕಾದರೂ, ಆ ರಾಮನನ್ನು ಮಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವು. ನೀನು ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಆ ರಾಮನೊಡನೆ ನಿನಗೆ ಸ್ನೇಹವು ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಸೀತೆಯು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಶರಣಾಗತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

9) ಹಾಗೆಯೇ, “ ಸೋಹಂ ಪರುಷಿತಸ್ತೇನ ದಾಸವಚ್ಛಾಸ ವಮಾನಿತಃ | ತೃಕ್ತ್ವಾ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ದಾರಾಂಶ್ಚ ರಾಘವಂ ಶರಣಂ ಗತಃ” ರಾವಣನ ಕಟುವಾದ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಆತನಿಂದ ಅಳಿನಂತೆ ಹಿಯ್ಯಾಳಿ ಸಲ್ಲುಟ್ಟ ನಾನು ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೊರೆದು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮರೆ ಹೊಕ್ಕನೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು.

10) ಶ್ರೀಜಟಿಯ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ “ ಅಭಿಯಾಚಾಮ ವೈದೇಹೀ ಮೇತದ್ಧಿ ಮಮ ರೋಚತೇ | ರಾಘವಾಧ್ಧಿ ಭಯಂ ಘೋರಂ ರಾಕ್ಷಸಾಣಾ ಮುಪಸ್ಥಿತಂ ” ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಶ್ರೀಜಟಿಯು ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದರೂ ಫಲಕಾರಿ

ಆಗುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ಹನುಮಂತ ನಿಂದ ಚಿತ್ರವಧೆಯು ತಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ವಿಭೀಷಣನು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಆತನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಶರಣ್ಯನ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು ಎಂಬ ಅಂಶವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಉಪಕ್ರಮದಿಂದ ಉಪಸಂಹಾರದವರೆಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವು, ಅದು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ರಾಮಾಯಣಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

III ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಆತನ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಫಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

1) ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ,— ದೇವತೆಗಳು, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅನು ವರ್ತಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಫಲ. ರಾವಣನ ವಧೆಯು ಅದನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಬಂದಫಲ ಅಂದರೆ ಅನುಷಂಗಿಕಫಲ.

2) ಲಕ್ಷ್ಮಣನು— “ಭವಾಂಸ್ತು ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಗಿರಿಸಾನುಷು ರಂಸ್ಯತೇ| ಅಹಂ ಸರ್ವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಜಾಗ್ರತಸ್ತು ಸತಶ್ಚ ತೇ” ಎಂದು ರಾಮ ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಮಾಡಿ, “ರಾಮ, ನೀನು ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಬೆಟ್ಟದತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರು. ನೀನು ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವಾಗಲೂ, ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ನಿನಗೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲ, ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವುದೇ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

3) ಭರತನೂ ಸಹ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆತನ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಮೊದಲು ಆತನ ಪಾದುಕೆಗಳ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದನು.

4) “ತೇ ತಂ ಸೋಮಮಿವೋದ್ಯಂತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೈಧರ್ಮಚಾರಿಣಃ | ಮಂಗಳಾನಿ ಪ್ರಯುಂಜಾಣಾಃ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣೇ ಧೃಡವ್ರತಾಃ,” ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಸದರಾದ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು, ಉದಿಸಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಆ ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಧೃಡಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡಿದರು, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ವಾಚಿಕಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

5) ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಗೂ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಫಲ. ಇತರಫಲಗಳು ಅನುಷಂಗಿಕ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಅ) “ಅಥ ಹರಿವರನಾಥಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕೀರ್ತಿಂ | ನಿಶಿಚರಪತಿ ಮಾಜೌ ಯೋಜಯತ್ನಾ ಶ್ರಮೇಣ || ಗಗನಮತಿವಿಶಾಲಂ ಲಂಘಯಿತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣಾನುಹರಿವರಗಣಮಧ್ಯೇ ರಾಮಪಾರ್ಶ್ವಂ ಜಗಾಮ” ಕಪಿರಾಜನೂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನೂ ಆದ ಸುಗ್ರೀವನು, ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತಿಯಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಪಡೆದು ವಿಶಾಲವಾದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು, ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೇ ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೆ.

ಬ) “ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾ ಮಯಾ ಲಂಕಾ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಚ ಧನಾನಿ ಚ | ಭವದ್ಗತಂ ಮೇ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ಜೀವಿತಂ ಚ ಸುಖಾನಿ ಚ” ನಾನು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ, ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ, ನನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿ. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ, ಪ್ರಾಣ, ಸುಖ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನವು, ಎಂದು ವಿಭೀಷಣನೂ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನು.

6) ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಕಾಸುರನಿಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಾಣ

ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಆತನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗದೇ ಇರಲೆಂದು ಶಿಕ್ಷಾರೂಪವಾದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

7) ಸಮುದ್ರರಾಜನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಅಕಿಂಚನ್ಯ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವೆಂಬುವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ, ಶರಣ್ಯನಾದ ಸಮುದ್ರರಾಜನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವವೆಂಬುವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ಆ ಶರಣಾಗತಿಯು ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಈ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ “ದೀರ್ಘಶರಣಾಗತಿ”, ಎಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿರುವುದು. ಇದನ್ನೇ ವಿಶದಪಡಿಸಲು ಇತರ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ದಯೆ, ಸೌಶೀಲ್ಯಗಳುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಣಾಗತಿಯು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ರುದ್ರನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದುದು, ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದು, ಏಳು ಮತ್ತೀಮರಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದುದು, ಇವುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತಪಡುವುದು. ಈತನು ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬುದೂ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಸೀತೆಯ ವಿಯೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಹಳ ವಾಗಿ ದುಃಖಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಈತನು ಪರಮಕಾರುಣಿಕನೆಂದೂ, “ಇತರರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ದುಃಖಪಡುವುದು” ಎಂಬ ದಯೆಯು ಈತನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಕೀಳುಜಾತಿಯವರಾದ ಗುಹ, ಶಬರಿ, ಸುಗ್ರೀವ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಕಲಿತು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೌಶೀಲ್ಯ ಗುಣವು ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ. ಸಮರ್ಥನೂ, ಪರಮಕಾರುಣಿಕನೂ, ಸುಶೀಲನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅವರವರು ಕೋರಿದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

ಹೇಗೆಂದರೆ— ನಿಶ್ಚಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಯಜ್ಞಸಂರಕ್ಷಣೆ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸಭಯನಿವಾರಣೆ, ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ರಾವಣಭಯನಿವೃತ್ತಿ, ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಿಗಳಿಗೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳುಂಟಾದವು. ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಆತನ ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಲಭಿಸುವುದು. ಇದೇ ಆ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಇತರ ಫಲಗಳು ಅನುಷಂಗಿಕಗಳು.

IV ಮತ್ತು ಈ ಶರಣಾಗತಿಯು ಪುರುಷಕಾರ (ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ) ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಫಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. “ಕಾವ್ಯಂ ರಾಮಾಯಣಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಸೀತಾಯಾಶ್ಚರಿತಂ ಮಹತ್” ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಪುರುಷಕಾರಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಮಹಾಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೀತಾದೇವಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮೂರಾವೃತ್ತಿ ಅಗಲಿದುದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೂರು ವಿಶ್ಲೇಷ (ಅಗಲಿಕೆ) ಗಳಿಂದ ಪುರುಷಕಾರಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಕೃಪೆ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ, ಅನನ್ಯಾಹೇತ್ಯ, ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಡುತ್ತವೆ.

ಸೀತಾದೇವಿಯ ಮೂರು ವಿಶ್ಲೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು- ಮಾರೀಚನ ಮೋಸದಿಂದ ಸೀತೆಯು ಲಂಕೆಗೆ ಹೋದುದು. ಭಗವಂತನು ಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದಾಗ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಸೀತಾದೇವಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದಳು. ಆ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಕೃಪಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅಗಲಿದುದಾಗಿರುತ್ತೆ. ಸೀತಾದೇವಿಯು ರಾವಣನ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತ್ರಿಜಟೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ರಾವಣನ ವಧೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಸ್ವಪ್ನಕಂಡಳು. ಅದರಿಂದ ತ್ರಿಜಟೆಯು ಭಯಪಟ್ಟು ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಳು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಕ್ಷಸಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಪಟ್ಟು ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಸೀತೆಯು ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನು ಕಾಪಾಡುವುದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಭಯವಿತ್ತಳು. ರಾವಣನ

ವಧೆಯಾದ ಬಳಿಕ, ಅಂಜನೇಯನು, ರಾವಣನು ವಧೆಯಾದ ಶುಭ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ 'ನಿನಗೆ ಹಿಂಸೆಕೊಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡು, ನಾನು ಅವರನ್ನು ಚಿತ್ರವಧೆಮಾಡುವೆನು' ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸೀತಾದೇವಿಯು "ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಕೂಡದು" ಎಂದು ಹೆನುಮಂತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಹೇಳಿ ಅಶ್ವಿತ್ರರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಳು. ಇದು ಆಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಪಾಗುಣ, ಎಂದರೆ 'ಇತರರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ದುಃಖಪಡತಕ್ಕದ್ದು' ಎಂಬ ಗುಣ. ಸೀತೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ, ರಾವಣನು ಬಲತ್ಕಾರದಿಂದ ತಂದು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು. ಇವರನ್ನು ರಾವಣನ ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೀತೆಯು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಮಾರೀಚನ ಮೋಸದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಆಗಲಿದುದು, ಪುರುಷಕಾರರಾಗತಕ್ಕವರಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ 'ಕೃಪೆ' ಎಂಬ ಒಂದನೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

2) ರಾವಣನ ವಧೆಯಾದಮೇಲೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದನಂತರ ಸೀತೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನೊಡನೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು 'ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ, ಅದನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಸೀತಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು 'ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ, 'ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನು ಪುನಃ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.' ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾವನೋ ಹೇಳಿದ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ, ಹಿಂದೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಅವಳ ಪರಿಶುದ್ಧವು ವ್ಯಕ್ತಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ರಾಮನು ಆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಇದು, ಸೀತೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅಗಲಿದುದು. ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಅವಳು 'ನಾನು ಈಗಲೇ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು, ಆದರೂ ಪತ್ತಿಯು ಪತಿಗೆ ಪರತಂತ್ರಳಾಗಿರುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ, ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವಂತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇದು ಅವಳ 'ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಗುಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

3) ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀವಾಲ್ಮೀಕಿಋಷಿಗಳ ಆಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಶಲವರು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೇಳಿ ಆ ಕುಶಲವರನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಆ ಹುಡುಗರ ಗಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಸೀತಾ ದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಆಗ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಸೀತೆಯಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸೀತೆಯು "ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾಳೆ ಅವಳು ಈ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ" ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೂ ಸೀತೆಗೂ ದೂತನಮೂಲಕ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಸೀತೆಯು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೊಡನೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ "ಇವಳು ಶುದ್ಧಳು, ಇವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು," ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಅನೇಕಸಲ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು 'ಇವಳು ಶುದ್ಧಳೆಂದು ನನಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದರಮೇಲೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸಾಕು. ಆದರೂ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಿ,' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಸೀತೆಯು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, “ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂಕೂಡ ನೆನೆಯದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ಭೂದೇವಿಯು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ತನ್ನೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ನಾನು ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ ಸೇರಿದವಳಾಗಿದ್ದರೆ ಈಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅರಿಯೆನು, ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಭೂದೇವಿಯು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ” ಎಂದು ಸೀತಾದೇವಿಯು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಳು.

ಆಗ ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದುಬಂತು. ಅದು ನಾನಾರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸರ್ಪಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದವು. ಭೂದೇವಿಯು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೀತೆಯಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಆಗಲಿದುದು ಮೂರನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ, ಈ ಆಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಸೀತೆಯು ಬೇರೆಯಾರಿಗೂ ಉಪಯೋಗ ಪಡದೇ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಉಪಯೋಗಪಡತಕ್ಕವಳು ಎಂಬ ‘ಅನನ್ಯಾರ್ಹಶೇಷತ್ವ’ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಗುಣವು ಪ್ರಕಾಶಪಡುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ, ಪುರುಷಕಾರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕೃಪೆ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ, ಅನನ್ಯಾರ್ಹಶೇಷತ್ವ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ಸೀತೆಯ ಮಹಾಚರಿತ್ರೆ ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಹೇಳಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಇದರಿಂದ ಪುರುಷಕಾರಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವುದು, ಅವನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮುಖ್ಯೋಪಾಯ. ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ,

V ಈ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಶೇಷತ್ವ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಇರಬೇಕು. ಶೇಷತ್ವವೆಂದರೆ- ಭಗವಂತನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ. ಭಗವಂತನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಷತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಣನು ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಿರುವನು. ಹೇಗೆಂದರೆ. 'ಅಹಮಸ್ಯಾವರೋ ಭ್ರಾತಾ ಗುಣೈರ್ದಾಸ್ಯಮುಪಾಗತಃ' ಎಂದು ನಾನು ಇವನಿಗೆ ತಮ್ಮನಾದರೂ, ಅವನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದಾಸನಾಗಿದ್ದೇನೆ. "ಕುರುಷ್ವ ಮಾಮನುಚರಂ" ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಿಂಕರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊ. 'ಕೃತಾರ್ಥೋಹಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ' ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಯಣನು, ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲದೆ ಅವನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕು ಇರುವನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

VI ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭರತನು ತೋರಿಸಿರುವನು. 'ರಾಜ್ಯಂ ಚಾಹಂಚಿ ರಾಮಸ್ಯ' ಎಂದು, ರಾಜ್ಯವೂ, ನಾನೂ, ರಾಮನಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳು. ಎಂಬುದಾಗಿ ಭರತನು ತಾನು ರಾಮನಿಗೆ ಅಧೀನ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

VII ಭಾಗವತಪಾರತಂತ್ರ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನನು ತೋರಿಸಿ ಇರುವನು. 'ಗಚ್ಛತಾ ಮಾತುಲಕುಲಂ ಭರತೇನ ತದಾನಘಃ| ಶತ್ರುಘ್ನೋ ನಿತ್ಯಶತ್ರುಘ್ನಃ ನಿತಃ ಪ್ರತಿಪುರಸ್ಕೃತಃ' ಎಂದು, ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಭರತನು ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಡನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಭರತನಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಪರತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾಗವತಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

VIII ಈ ವಿಧವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತೀಯಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಪಂಚಕವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ—

“ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಶ್ಚ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಃ |
 ಪ್ರಾಪ್ತೃಹಾಯಂ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸ್ತಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿ ಚ || ವದಂತಿ
 ಸಕಲಾ ವೇದಾಸ್ತೇತಿಹಾಸಪುರಾಣಕಾಃ || ಮುನಯಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ
 ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗಾಃ || ಎಂದು ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ
 ಗಳೂ, ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಂಗತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಮುನಿಗಳೂ ಹೇಳಿರು
 ವಂತೆ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ (ಹೊಂದ
 ಬೇಕೆಂದಿರುವ) ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಹೊಂದಲುಬೇಕಾದ ಉಪಾಯ
 ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಹೊಂದಿದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಹೊಂದಲು
 ಬರುವ ವಿರೋಧದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಸಹ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ
 ಹೇಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಎಂದೂ,
 ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅವನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನೆಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ
 ನಡತೆಯಿಂದಲೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಉಪಾಯ
 ವೆಂದು ಅನೇಕರ ಅಚರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ
 ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಫಲವು, ಆತನ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದುದು
 ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಎಂದೂ (ಇದು ರಾವಣನ ನಡ
 ತೆಯಿಂದ ವ.ಕ್ತೃಪಡುತ್ತದೆ) ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾರವಾದ ಅರ್ಥಪಂಚಕವು
 ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

IX ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಲ್ಲಿ ಆಕಿಂಚನ್ಯ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವ
 ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿರಬೇಕು. ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ
 ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂಬುದು ಆಕಿಂಚನ್ಯ,
 ಮತ್ತು ಶರಣ್ಯನಾದವನನ್ನು (ಯಾರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ
 ಅವನನ್ನು) ಬಿಟ್ಟರೆ ತನಗೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವು.

X ‘ಶರಣಾಗತಿಮಾಡತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯಮುಖೇನ ಭಗ
 ವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದು’, ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವು ಸೀತೆಗೆ ಅಂಜನೇಯನ
 ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಿತು, ಎಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

XI ಶರಣಾಗತನು, ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮದಿಂದ ತನಗೆ ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಶರೀರವು ನಾಶವಾಗುವವರೆಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯವು—

‘ಶರೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ | ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಶತ್ರುಸ್ಯಸದೃಶಂ ಭವತ್|| ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ, ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅವನಿಗೆ (ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ) ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಎಂಬುದು ಸೀತೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ—

ಲಂಕೆಯೇ ಶರೀರ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಳಾಗಿರುವ ಸೀತೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮಾ, ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರೇ ಅಹಂಕಾರ ಮುಮುಕಾರಗಳು, ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಮೊದಲಾದವರೇ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು, ವಿಭೀಷಣನೇ ವಿವೇಕ. ಹೀಗೆ ಲಂಕೆಯೆಂಬ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವ ಸೀತೆಯೆಂಬ ಜೀವನಿಗೆ ಅಂಜನೆಯ ನೆಂಬ ಅಚಾರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು ಹೋಗಿ ವಿವೇಕ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನೆಂಬ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸಿತು. ಎಂಬ ಅಂತರಾರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

XII ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು (ಶರಣಾಗತಿಮಾಡಿದವನು) ಶ್ರೀರಾಮ ನಂತೆ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೇ ರಾವಣನಂತೆ ಇರಕೂಡದು ಎಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

XIII ಶ್ರೀರಾಮನು ವಾಸಮಾಡಿದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವುಳ್ಳ ದೇಶವೇ ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾದುದು, ಎಂಬ ವಿಷಯವು ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ.

XIV ‘ದ್ವಯ’ ವೆಂಬ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸದಾ ಪಠನಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲ

ಕಳೆಯಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವನ್ನು ‘ದೀರ್ಘ ಶರಣಾಗತಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ದ್ವಯವನ್ನು ಅರ್ಥದೊಡನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ “ದ್ವಯಮರ್ಥಾನುಸಂಧಾನೇನ ಸಹ ಸದೈವಂ ವಕ್ತಾ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವರು. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, -ದ್ವಯಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ “ಶ್ರೀಮತ್” ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, “ನಾಮಾಯಣ” ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು “ತೇ ತಂ ಸೋಮಮಿವೋದ್ಯಸ್ತಂ” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿರುವುದರಿಂದ “ಚರಣ” ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಸುಂದರಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ - ಉಪಾಯವೆಂಬ “ಶರಣ” ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವೆಂಬ “ಪ್ರಸದ್ಧಿ” ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ “ನೇಷ್ಠ” ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ದ್ವಯಮಂತ್ರದ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

XV ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೇ ಸದಾ ಜಪನಾಡತಕ್ಕುದೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ - ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ‘ಸವಿತ್’ ಎಂಬ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದೊಳಗಿನ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಅಯೋಧ್ಯಾ ಮತ್ತು ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ‘ವರೇಣ್ಯ’ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ತೇ ಜೋ ಮಂಡಲ ಶರೀರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ‘ಭರ್ಗ’ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ‘ದೇವ’ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ. ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ‘ಧೀಮಹಿ’ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಉತ್ತರ

ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ 'ನೋಕ್ಷ' ವೆಂಬ ಫಲವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಯಿತ್ರಿಯ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲವೂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಯಿತು.

XVI ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಚಾರ್ವಾಕ, ಬೌದ್ಧನೊದಲಾದ ವೇದ ಬಾಹ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಕೂಡದೆಂಬುದನ್ನು ಜಾಬಾಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ ದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು 'ಶರಣಾಗತಿಯು ಫಲಪ್ರದವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪುರುಷಕಾರವು ಅವಶ್ಯಕ' ಎಂಬ ವಿಷಯವೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ— ಕಾಕಾಸುರನು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಸೀತಾದೇವಿಯ ಪುರುಷಕಾರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಬದುಕಿದನು. ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಪುರುಷಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಮಡಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ವಿಭೀಷಣನೂ ಕೂಡ ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳ ಪುರುಷಕಾರದ ಬಲದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿದನು. ಸುಗ್ರೀವನು ಹನುಮಂತನ ಪುರುಷಕಾರದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನು ಇತ್ಯಾದಿ.

XVII ಸಂಸಾರಸಂಬಂಧವು ಮಹಾವುರುಷರಿಗೂ ಕೂಡ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಂಜನೇಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಂಧನವಾಯಿತೆಂದೂ, ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶ, ಸೀತಾಪಹಾರ, ನಾಗಪಾಶಬಂಧನ ಇವೇ ಮುಂತಾದುವು ಅದುವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

XVIII ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ವೇದಾಂಗವಾದ, ಶಿಕ್ಷೆ, ವ್ಯಾಕರಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಅರ್ಥಗಳೂ ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಮರೆಗೂ ಬಂದಿದೆ.

